

Υπόθεση C-35/20

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

24 Ιανουαρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Korkein oikeus (Φινλανδία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

21 Ιανουαρίου 2020

Αναιρεσείων:

Syyttäjä

Αναιρεσίβλητος:

A

KORKEIN OIKEUS ΔΙΑΤΑΞΗ ...[παραλειπόμενα]

(ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ) ...[παραλειπόμενα]

Δημόσια συνεδρίαση **Ημερομηνία εκδόσεως της διατάξεως** ...[παραλειπόμενα]

21 Ιανουαρίου 2020 ...[παραλειπόμενα]

ΑΝΑΙΡΕΣΕΙΩΝ Syyttäjä (εκπρόσωπος της εισαγγελικής αρχής, Φινλανδία)

ΑΝΑΙΡΕΣΙΒΛΗΤΟΣ A

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ Ποινικό αδίκημα της παράνομης διέλευσης των συνόρων στην

προνομιούχο του μορφή

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΡΚΕΙΝ ΟΙΚΕΥΣ (ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ)

Αντικείμενο της δίκης

1. Στην υπόθεση εξετάζεται το ζήτημα κατά πόσον δύναται να καταλογιστεί στον κατηγορούμενο Α η διάπραξη του ποινικού αδικήματος της παράνομης διέλευσης των συνόρων στην προνομιούχο του μορφή για τον λόγο ότι ταξίδεψε με σκάφος αναψυχής από τη Δημοκρατία της Φινλανδίας προς τη Δημοκρατία της Εσθονίας από όπου και επέστρεψε στη Φινλανδία, διασχίζοντας τα εξωτερικά της σύνορα χωρίς να φέρει διαβατήριο ή άλλου είδους ταξιδιωτικό έγγραφο.
2. Υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης, η υπόθεση αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Πιο συγκεκριμένα, το ζήτημα που τίθεται είναι εάν ένα κράτος μέλος μπορεί να επιβάλλει, επ' απειλή ποινικών κυρώσεων, σε πολίτη της Ένωσης την υποχρέωση να φέρει έγκυρο διαβατήριο ή άλλου είδους ταξιδιωτικό έγγραφο όταν ταξιδεύει σε άλλο κράτος μέλος και επιστρέφει από εκεί. Ανάλογα με την απάντηση στο ανωτέρω ζήτημα, ανακύπτει επίσης το ζήτημα κατά πόσον το πρόστιμο που είθισται στη Φινλανδία να [σελ. του πρωτοτύπου 2] επιβάλλεται σύμφωνα με το κατηγορητήριο σε περίπτωση αδικήματος παράνομης διέλευσης των συνόρων στην προνομιούχο του μορφή συνιστά υπέρμετρο εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.

Κρίσιμα πραγματικά περιστατικά και ποινική διαδικασία

Το ιστορικό της υποθέσεως

3. Στις 25 Αυγούστου 2015 ο Α μετέβη με σκάφος αναψυχής από τη Δημοκρατία της Φινλανδίας στη Δημοκρατία της Εσθονίας από όπου και επέστρεψε. Στο όνομά του είχε εκδοθεί φινλανδικό διαβατήριο που βρισκόταν εν ισχύ. Ο Α είχε το δικαίωμα εξόδου από τη Φινλανδία. Σε συνοριακό έλεγχο που διενεργήθηκε στο Ελσίνκι κατά την επιστροφή του στη Φινλανδία, ο Α δεν επέδειξε διαβατήριο ή άλλου είδους ταξιδιωτικό έγγραφο. Εντούτοις, η ταυτότητά του μπορούσε να εξακριβωθεί βάσει της άδειας οδηγήσεως που έφερε. Η ισχύς του διαβατηρίου του Α θα μπορούσε, επίσης, να διαπιστωθεί στο πλαίσιο του συνοριακού ελέγχου. Ο Α δεν είχε υποβληθεί σε συνοριακό έλεγχο κατά την έξοδό του από τη Φινλανδία, αλλά ούτε και στην Εσθονία.
4. Ο Syyttäjä (εισαγγελέας) απήγγειλε κατηγορία σε βάρος του Α ενώπιον του Helsingin käräjäoikeus (πρωτοβαθμίου δικαστηρίου του Ελσίνκι, Φινλανδία) για διάπραξη του ποινικού αδικήματος της παράνομης διέλευσης των συνόρων στην προνομιούχο του μορφή. Ο Α αρνήθηκε την κατηγορία.

Απόφαση του Helsingin käräjäoikeus (πρωτοβαθμίου δικαστηρίου του Ελσίνκι) της 5ης Δεκεμβρίου 2016

5. Κατά το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, ο Α κρίθηκε ένοχος για τη διάπραξη του ποινικού αδικήματος της παράνομης διέλευσης των συνόρων στην προνομιούχο του μορφή. Το δικαστήριο έκρινε ότι η διέλευση των εθνικών συνόρων χωρίς την κατοχή ταξιδιωτικού εγγράφου αποτελεί ποινικό αδίκημα. Όσον αφορά το αξιόποινο της πράξης, είναι αδιάφορο το αν το πρόσωπο που διασχίζει τα εθνικά σύνορα διαθέτει έγκυρο διαβατήριο. Ωστόσο, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δεν επέβαλε ποινή σε βάρος του Α [σελ. του πρωτοτύπου 3] για τον λόγο ότι η κατηγορία που του απαγγέλθηκε ήταν ήσσονος σημασίας και, σύμφωνα με τη γενική πρακτική επιμέτρησης της ποινής, το ημερήσιο πρόστιμο που θα έπρεπε να επιβληθεί στην προκειμένη περίπτωση θα είχε δυσανάλογα περιοριστικό τελικό αποτέλεσμα.

Απόφαση του Helsingin hovioikeus (εφετείου του Ελσίνκι, Φινλανδία) της 15ης Ιουνίου 2018

6. Ο Syyttäjä (εισαγγελέας) άσκησε έφεση ενώπιον του εφετείου και ζήτησε την καταδίκη του Α σε καταβολή προστίμου για την αξιόποινη πράξη, για την οποία είχε κριθεί ένοχος από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Ο Α άσκησε αντέφεση και ζήτησε την απαλλαγή του.
7. Το εφετείο έκρινε ότι είχε αποδειχτεί ότι ο Α δεν έφερε διαβατήριο ή ταξιδιωτικό έγγραφο. Ωστόσο, απάλλαξε τον Α, καθόσον έκρινε ότι η συμπεριφορά του Α δεν στοιχειοθετεί αδίκημα της παράνομης διέλευσης των συνόρων στην προνομιούχο του μορφή.

Αναιρετική διαδικασία ενώπιον του Korkein oikeus (Ανωτάτου Δικαστηρίου)

8. Το Korkein oikeus (Ανώτατο Δικαστήριο) επέτρεψε στον Syyttäjä (εισαγγελέα) την άσκηση αναίρεσης ως προς το ζήτημα εάν ο Α έπρεπε να κριθεί ένοχος για τη διάπραξη του ποινικού αδικήματος της παράνομης διέλευσης των συνόρων στην προνομιούχο του μορφή από το εφετείο, το οποίο είχε δεχθεί τη συμπεριφορά του ως αποδειχθείσα.

Εφαρμοστέα νομοθεσία

Δίκαιο της Ένωσης

9. Το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών αποτελεί ένα από τα βασικότερα δικαιώματα των πολιτών της Ένωσης, το οποίο απορρέει, μεταξύ άλλων, από το άρθρο 45, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το άρθρο 3 [σελ. του πρωτοτύπου 4], παράγραφος 2, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)

και το άρθρο 21, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

10. Το βασικό μέσο που αποσκοπεί στη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας είναι ο κανονισμός (ΕΚ) 562/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη θέσπιση του κοινοτικού κώδικα σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν), ο οποίος αργότερα κωδικοποιήθηκε ως κανονισμός 2016/399 (κώδικας συνόρων του Σένγκεν, κωδικοποιημένο κείμενο). Δυνάμει της αρχής της νομιμότητας των ποινών, οι όποιες παραπομπές στον κώδικα συνόρων του Σένγκεν αποτελούν εφεξής παραπομπές στον κανονισμό (ΕΚ) 562/2006, όπως ίσχυε στις 25 Αυγούστου 2015 κατά τον χρόνο της υπό κρίση συμπεριφοράς.
11. Σύμφωνα με το άρθρο 2, σημείο 1, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, ως «εσωτερικά σύνορα» νοούνται, μεταξύ άλλων, οι θαλάσσιοι λιμένες των κρατών μελών για τα τακτικά δρομολόγια οχηματαγωγών. Σύμφωνα με το σημείο 2 του εν λόγω άρθρου ως «εξωτερικά σύνορα» νοούνται, μεταξύ άλλων, τα θαλάσσια σύνορα και οι θαλάσσιοι λιμένες των κρατών μελών, εφόσον δεν αποτελούν εσωτερικά σύνορα.
12. Σύμφωνα με το άρθρο 20 του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, επιτρέπεται η διέλευση των εσωτερικών συνόρων σε οποιοδήποτε σημείο χωρίς συνοριακούς ελέγχους, ανεξαρτήτως ιθαγενείας των προσώπων. Σύμφωνα με το άρθρο 21, στοιχείο γ', του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, η κατάργηση του ελέγχου των εσωτερικών συνόρων δεν θίγει τη δυνατότητα κράτους μέλους να προβλέπει στην εθνική νομοθεσία του την υποχρέωση κατοχής και επίδειξης τίτλων και εγγράφων. [σελ. του πρωτοτύπου 5]
13. Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, η διέλευση των εξωτερικών συνόρων επιτρέπεται μόνο στα συνοριακά σημεία διέλευσης και κατά τη διάρκεια καθορισμένων ωρών λειτουργίας. Σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κώδικα, όλα τα πρόσωπα που διέρχονται τα εξωτερικά σύνορα υπόκεινται σε στοιχειώδη έλεγχο προκειμένου να εξακριβωθεί η ταυτότητά τους με προσκόμιση ή επίδειξη των ταξιδιωτικών τους εγγράφων. Ο στοιχειώδης έλεγχος συνίσταται σε απλή και ταχεία εξακρίβωση –κατά περίπτωση με τη χρησιμοποίηση τεχνικών μέσων– της ισχύος του εγγράφου που επιτρέπει στον νόμιμο δικαιούχο τη διέλευση των συνόρων και της υπάρξεως ενδείξεων παραποίησης ή πλαστογράφησης. Σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου, ο έλεγχος προσώπου που απολαύει του κατά το δίκαιο της Ένωσης δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας διενεργείται σύμφωνα με την οδηγία 2004/38/ΕΚ. Σύμφωνα με το σημείο 3.2.5 του παραρτήματος VI, κατά παρέκκλιση από τα άρθρα 4 και 7, οι επιβάτες σκαφών αναψυχής τα οποία προέρχονται από ή αναχωρούν προς λιμένα ευρισκόμενο σε κράτος μέλος δεν υποβάλλονται σε συνοριακό έλεγχο και μπορούν να εισέλθουν σε λιμένα που δεν είναι συνοριακό σημείο διέλευσης. Ωστόσο, βάσει αξιολογήσεως των κινδύνων όσον αφορά τη λαθρομετανάστευση και κυρίως εάν οι ακτές τρίτης χώρας ευρίσκονται σε άμεση εγγύτητα με την επικράτεια του συγκεκριμένου κράτους

μέλους, διενεργούνται έλεγχοι των επιβατών αυτών ή/και έρευνα του σκάφους αναψυχής.

14. Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (οδηγία για την ελεύθερη κυκλοφορία), με την επιφύλαξη των διατάξεων περί των ταξιδιωτικών εγγράφων που ισχύουν για τους εθνικούς συνοριακούς ελέγχους, όλοι οι πολίτες της Ένωσης οι οποίοι φέρουν ισχύον δελτίο ταυτότητας ή διαβατήριο έχουν το δικαίωμα να εγκαταλείπουν το έδαφος κράτους μέλους προκειμένου να μεταβούν σε άλλο [σελ. του πρωτοτύπου 6] κράτος μέλος. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου, καμία θεώρηση εξόδου ή άλλη ισοδύναμη διατύπωση δεν επιβάλλεται στα πρόσωπα για τα οποία ισχύει η παράγραφος 1.
15. Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38/EK, με την επιφύλαξη των διατάξεων περί των ταξιδιωτικών εγγράφων που ισχύουν για τους εθνικούς συνοριακούς ελέγχους, τα κράτη μέλη επιτρέπουν την είσοδο στην επικράτειά τους σε κάθε πολίτη της Ένωσης ο οποίος φέρει ισχύον δελτίο ταυτότητας ή διαβατήριο. Οσάκις πολίτης της Ένωσης δεν διαθέτει τα απαιτούμενα ταξιδιωτικά έγγραφα ή, ανάλογα με την περίπτωση, την αναγκαία θεώρηση, το οικείο κράτος μέλος, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του εν λόγω άρθρου, πριν εφαρμόσει το μέτρο της επαναπροώθησης, παρέχει στα πρόσωπα αυτά κάθε εύλογη δυνατότητα για την απόκτηση των αναγκαίων εγγράφων ή την αποστολή τους εντός ευλόγου προθεσμίας ή προκειμένου να επιβεβαιωθεί ή να αποδειχθεί με άλλα μέσα ότι καλύπτονται από το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής. Σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου, το κράτος μέλος μπορεί να επιβάλλει στον ενδιαφερόμενο κυρώσεις, οι οποίες θα είναι σύμφωνες με την αρχή της αναλογικότητας και δεν θα εισάγουν διακρίσεις, για τη μη συμμόρφωση με την απαίτηση που αφορά τη γνωστοποίηση της παραμονής του στην επικράτειά του.
16. Δυνάμει του άρθρου 27, [παράγραφος 1], της οδηγίας 2004/38/EK, με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου VI αυτής της οδηγίας, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν περιορισμούς στην ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής των πολιτών της Ένωσης για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας. [σελ. του πρωτοτύπου 7] Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου, κάθε μέτρο που λαμβάνεται για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας πρέπει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας και να θεμελιώνεται αποκλειστικά στην προσωπική συμπεριφορά του ενδιαφερομένου.

Εθνική νομοθεσία

17. Σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 1, σημείο 1, του κεφαλαίου 17, του Rikoslaki (19.12.1889/39, ποινικού κώδικα), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο της υπό κρίση πράξεως, το πρόσωπο που διασχίζει ή αποπειράται να διασχίσει τα σύνορα της Φινλανδίας χωρίς ταξιδιωτικό έγγραφο που θα του επέτρεπε την κυκλοφορία, προξενική θεώρηση, άδεια παραμονής ή άλλο έγγραφο ισοδύναμο με ταξιδιωτικό έγγραφο διαπράττει, μεταξύ άλλων, το ποινικό αδίκημα της παράνομης διέλευσης των συνόρων.
18. Σύμφωνα με το άρθρο 7 α του κεφαλαίου 17 του ποινικού κώδικα, ο δράστης τιμωρείται με πρόστιμο λόγω της διάπραξης του αδικήματος της παράνομης διέλευσης των συνόρων στην προνομιούχο του μορφή, εφόσον το αδίκημα, λαμβανομένων υπόψη της σύντομης διάρκειας της παράνομης παραμονής ή μετακίνησης, της φύσεως της απαγορευμένης πράξης ή άλλων περιστάσεων τελέσεως του αδικήματος εξεταζόμενου συνολικά, χαρακτηρίζεται ως παράνομη διέλευση των συνόρων στην προνομιούχο της μορφή.
19. Σύμφωνα με το άρθρο 9, δεύτερο εδάφιο, του Suomen perustuslaki (11.6.1999/731, φινλανδικού Συντάγματος), κάθε άτομο έχει δικαίωμα να εγκαταλείψει τη χώρα. Διά νόμου δύνανται να θεσπίζονται αναγκαίοι περιορισμοί του δικαιώματος αυτού με σκοπό τη διασφάλιση των δικαστικών διαδικασιών ή την εκτέλεση ποινής ή την εξασφάλιση της εκπληρώσεως της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας. Σύμφωνα με το τρίτο εδάφιο του άρθρου αυτού, ουδείς Φινλανδός πολίτης δύναται να παρεμποδιστεί να εισέλθει, να απελαθεί ή παρά τη θέλησή του να εκδοθεί ή να μεταχθεί σε άλλη χώρα. Το δικαίωμα των Φινλανδών πολιτών να εξέλθουν από τη χώρα ή να εισέλθουν σε αυτή συγκεκριμενοποιείται με τις διατάξεις του Passilaki (21.7.2006/671, νόμου περί διαβατηρίων). Δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 1, του νόμου περί διαβατηρίων [σελ. του πρωτοτύπου 8] ο Φινλανδός πολίτης έχει δικαίωμα εξόδου από τη χώρα σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω νόμου. Στην παράγραφο 2 του νόμου αυτού ορίζεται ότι δεν επιτρέπεται η παρεμπόδιση της εισόδου Φινλανδού πολίτη στη χώρα.
20. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του νόμου περί διαβατηρίων, ο Φινλανδός πολίτης αποδεικνύει το δικαίωμα εξόδου από τη χώρα και εισόδου σε αυτή μέσω διαβατηρίου, εκτός εάν ο εν λόγω νόμος, η κοινοτική νομοθεσία ή οι διεθνείς συνθήκες που δεσμεύουν τη Φινλανδία ορίζουν άλλως. Κάθε Φινλανδός πολίτης μπορεί να ταξιδέψει στην Ισλανδία, τη Νορβηγία, τη Σουηδία και τη Δανία χωρίς διαβατήριο. Με κανονιστική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου καθορίζονται οι άλλες χώρες στις οποίες ο Φινλανδός πολίτης δικαιούται να ταξιδεύει κάνοντας χρήση του δελτίου ταυτότητας ως ταξιδιωτικού εγγράφου αντί του διαβατηρίου, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, του Henkilökorttilaki (829/1999, νόμου περί δελτίων ταυτότητας). Ο νόμος περί δελτίων ταυτότητας 829/1999 καταργήθηκε με τον Henkilökorttilaki (663/2016, νόμο περί δελτίων ταυτότητας) που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2017, στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του οποίου ορίζεται ότι το δελτίο ταυτότητας που

εκδίδεται σε Φινλανδό πολίτη δύναται να χρησιμοποιείται ως ταξιδιωτικό έγγραφο αντί του διαβατηρίου σύμφωνα με τις διατάξεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 1, του νόμου περί διαβατηρίων.

21. Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κεφαλαίου 2 a του ποινικού κώδικα, επιβάλλεται ημερήσιο πρόστιμο μίας έως 120 ημερών κατ' ανώτατο όριο.
22. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του ως άνω κεφαλαίου (όπως τροποποιήθηκε με την νομική πράξη υπ' αριθ. 808/2007) που ίσχυε κατά τον χρόνο της υπό κρίση συμπεριφοράς, το ύψος του ημερήσιου προστίμου καθορίζεται κατά τρόπο ώστε να είναι εύλογο όσον αφορά την οικονομική δυνατότητα του καταδικασθέντος. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, ως εύλογο ύψος του ημερήσιου προστίμου πρέπει να θεωρείται το ένα εξηκοστό του [σελ. του πρωτοτύπου 9] μέσου μηνιαίου εισοδήματος του καταδικασθέντος, μετά από αφαίρεση των φόρων και τελών που καθορίζονται με κανονιστική απόφαση και ενός παγίου κατ' αποκοπή ποσού εξόδων. Τυχόν υποχρέωση διατροφής του καταδικασθέντος δύναται να μειώσει το ημερήσιο πρόστιμο. Σύμφωνα με την παράγραφο 3, το ημερήσιο πρόστιμο καθορίζεται από το δικαστήριο με βάση τα διαθέσιμα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας στοιχεία. Σύμφωνα με το άρθρο 5 του asetus päinväsakon rahamäärästä (609/1999, κανονιστική απόφαση σχετικά με το ύψος του ημερήσιου προστίμου), το ημερήσιο πρόστιμο δεν μπορεί να οριστεί σε ποσό κατώτερο των έξι ευρώ. Δεν ορίζεται ανώτατο όριο για το ημερήσιο πρόστιμο.
23. Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κεφαλαίου 2a, το συνολικό ποσό του προστίμου ισούται με το γινόμενο του πολλαπλασιασμού του ποσού του ημερησίου προστίμου επί τον αριθμό ημερών.
24. Σε περίπτωση αδικήματος της παράνομης διέλευσης των συνόρων στην προνομιούχο του μορφή αντίστοιχο με την υπό κρίση υπόθεση, είθισται να επιβάλλεται πρόστιμο 15 ημερών. Το ύψος του ημερησίου προστίμου ανερχόταν το 2014 κατά μέσο όρο σε 16,70 ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί σε καθαρό μηνιαίο εισόδημα 1 257 ευρώ. Από τα έγγραφα που προσκομίσθηκαν στο πλαίσιο της κρινόμενης διαφοράς, το ημερήσιο πρόστιμο βάσει του εισοδήματος του Α θα ανερχόταν σε 6 350 ευρώ και το συνολικό ποσό του προστίμου θα αντιστοιχούσε σε 95 250 ευρώ.

Ανάγκη υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

25. Στην υπό κρίση υπόθεση χρήζει ερμηνείας το ζήτημα κατά πόσον είναι συμβατή προς το δίκαιο της Ένωσης η επιβολή κυρώσεων σε βάρος πολίτη της Ένωσης που ταξίδεψε σε άλλο κράτος μέλος και επέστρεψε από αυτό χωρίς να φέρει έγκυρο διαβατήριο ή άλλου είδους ταξιδιωτικό έγγραφο. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, πρέπει επίσης να εκτιμηθεί στην υπό κρίση υπόθεση εάν το πρόστιμο που είθισται [σελ. του πρωτοτύπου 10] στη Φινλανδία να επιβάλλεται για την προαναφερθείσα παράλειψη περιορίζει υπέρμετρα την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.

Νομικό πλαίσιο του πρώτου και δεύτερου ερωτήματος

26. Με την απόφαση C-378/97, *Wijzenbeek*, ECLI:EU:C:1999:439, το Δικαστήριο έκρινε ότι, στο στάδιο εξελίξεως που βρισκόταν το κοινοτικό δίκαιο κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, ούτε το άρθρο 7 Α ούτε το άρθρο 8 Α της Συνθήκης ΕΚ απαγόρευαν σε κράτος μέλος να υποχρεώσει, με την απειλή ποινικών κυρώσεων, ένα πρόσωπο, ανεξαρτήτως του αν είναι πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να αποδείξει την ιθαγένειά του κατά την είσοδό του στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους μέσω των εσωτερικών συνόρων της Κοινότητας, αρκεί οι κυρώσεις να είναι συγκρίσιμες με εκείνες που επιβάλλονται για όμοια εθνικά αδικήματα και να μην είναι αντίθετες προς την αρχή της αναλογικότητας, δημιουργώντας έτσι εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων (σκέψη 45).
27. Στην απόφασή του C-215/03, *Oulane*, ECLI:EU:C:2005:95, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η υποχρέωση επιδείξεως ισχύοντος δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου αποσκοπεί, αφενός, στην απλοποίηση της λύσεως των προβλημάτων που άπτονται της αποδείξεως του δικαιώματος διαμονής όχι μόνον για τους πολίτες αλλά και για τις εθνικές αρχές και, αφετέρου, στον καθορισμό των μεγίστων προϋποθέσεων τις οποίες ένα κράτος μπορεί να επιβάλει στους ενδιαφερομένους προκειμένου να τους αναγνωριστεί δικαίωμα διαμονής (σκέψη 22). Πράγματι, η επίδειξη ισχύοντος δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου, προς πιστοποίηση της ιδιότητας του [σελ. του πρωτοτύπου 11] κοινοτικού υπηκόου, συνιστά διοικητική διατύπωση, μοναδικός σκοπός της οποίας είναι η εκ μέρους των εθνικών αρχών διαπίστωση της υπάρξεως ενός δικαιώματος το οποίο απορρέει ευθέως από την ιδιότητα του ενδιαφερομένου (σκέψη 24). Αν σε περίπτωση μη επιδείξεως ισχύοντος δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου ο ενδιαφερόμενος είναι ωστόσο σε θέση να αποδείξει, κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση, την ιθαγένειά του με άλλα μέσα, το κράτος μέλος υποδοχής δεν μπορεί να αμφισβητήσει το δικαίωμα διαμονής του με μόνη αιτιολογία ότι ο ενδιαφερόμενος δεν επέδειξε κάποιο από τα προμνησθέντα έγγραφα (σκέψη 25).
28. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου δεν προκύπτει με σαφήνεια κατά πόσον είναι συμβατός με το δίκαιο της Ένωσης εθνικός κανόνας ο οποίος επιβάλλει σε πολίτη της Ένωσης, επ' απειλή κυρώσεων, την υποχρέωση να φέρει έγκυρο διαβατήριο ή άλλου είδους ταξιδιωτικό έγγραφο κατά την είσοδο σε άλλο κράτος μέλος και επομένως, στην πράξη ακόμη και κατά τη διάρκεια διαμονής σε άλλο κράτος μέλος. Μετά την έναρξη ισχύος των τροποποιήσεων των Συνθηκών ΕΕ, καθώς και του κώδικα συνόρων του Σένγκεν και της οδηγίας για την ελεύθερη κυκλοφορία, δεν είναι σαφές επίσης εάν η απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο επί του υποβληθέντος προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση *Wijzenbeek* εξακολουθεί –αυτή καθ' εαυτή– να είναι εφαρμοστέα δυνάμει του ισχύοντος σήμερα δικαίου της Ένωσης.
29. Σύμφωνα με το άρθρο 21, στοιχείο γ', του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, το κράτος μέλος έχει το δικαίωμα να προβλέπει στην εθνική νομοθεσία του την υποχρέωση κατοχής και επίδειξης τίτλων και εγγράφων. Ωστόσο, σύμφωνα με

την ως άνω διάταξη, χρήζει ερμηνείας το κατά πόσον μπορούν να επιβληθούν [σελ. του πρωτοτύπου 12] ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση μη τηρήσεως της υποχρεώσεως αυτής και, σε καταφατική περίπτωση, υπό ποιες περιστάσεις είναι αυτό δυνατό.

30. Ομοίως, δεν προκύπτει σαφώς εάν τα άρθρα 4, παράγραφος 1, και 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38/EK παρέχουν σε κράτος μέλος το δικαίωμα να υποχρεώσει πολίτη της Ένωσης, επ' απειλή ποινικών κυρώσεων, να φέρει διαβατήριο ή άλλου είδους ταξιδιωτικό έγγραφο σε περίπτωση που εγκαταλείπει το έδαφος του εν λόγω κράτους ή εισέρχεται σε αυτό. Σύμφωνα με τα άρθρα του κεφαλαίου II της εν λόγω οδηγίας που αφορά το δικαίωμα εξόδου και εισόδου, ένα κράτος μέλος έχει σαφώς το δικαίωμα να επιβάλλει κυρώσεις μόνο σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με την απαίτηση γνωστοποίησης της παρουσίας που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 5.
31. Επίσης, από τη νομοθεσία της Ένωσης, της οποίας γίνεται μνεία στις σκέψεις 11 έως 13 ανωτέρω, δεν καθίσταται σαφής η επιρροή που ενδεχομένως ασκεί επί της δυνατότητας κράτους μέλους να επιβάλλει σε ένα πρόσωπο –επ' απειλή ποινικών κυρώσεων– την υποχρέωση να φέρει έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο το γεγονός ότι το ταξίδι από ένα κράτος μέλος σε άλλο διά των διεθνών υδάτων με σκάφος αναψυχής πραγματοποιείται χωρίς την είσοδο του πολίτη της Ένωσης κατά τη διάρκεια του ταξιδιού στο έδαφος τρίτης χώρας, αλλά με τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης.

Νομικό πλαίσιο του τρίτου ερωτήματος

32. Στη νομολογία του, το Δικαστήριο δέχεται ότι τα κράτη μέλη, ακόμη και εάν έχουν την εξουσία να κολάζουν την παράβαση ορισμένων υποχρεώσεων, δεν μπορούν, ωστόσο, να προβλέπουν δυσανάλογα αυστηρή κύρωση που θα αποτελούσε εμπόδιο για την ελεύθερη [σελ. του πρωτοτύπου 13] κυκλοφορία των προσώπων, όπως ποινή φυλακίσεως (σκέψη 44 της προαναφερόμενης υποθέσεως *Wijzenbeek* και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Στην απόφασή του C-33/07, *Jira*, ECLI:EU:C:2008:396, το Δικαστήριο, κάνοντας μνεία των προηγούμενων αποφάσεων του καθώς και της αρχής της αναλογικότητας που απορρέει από το άρθρο 27, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38/EK, έκρινε ότι ο περιορισμός του δικαιώματος εξόδου πρέπει να είναι ικανός να εξασφαλίσει την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και να μην υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο (σκέψη 29). Η υποχρέωση του κράτους μέλους να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας απορρέει επίσης από το άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας 2004/38/EK.
33. Δεν καθίσταται σαφές κατά πόσον το πρόστιμο που είθισται να επιβάλλεται για συμπεριφορά που εμπίπτει στα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης συνιστά υπέρμετρο εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε περίπτωση που ένα πρόσωπο διαθέτει ισχύον διαβατήριο και η ταυτότητά του καθώς και η εγκυρότητα του διαβατηρίου μπορούν επίσης να εξακριβωθούν αξιόπιστα και με άλλο τρόπο.

Προδικαστικά ερωτήματα

34. Το Korkein oikeus (Ανώτατο Δικαστήριο), αφού παρέσχε στους διαδίκους τη δυνατότητα να διατυπώσουν τη γνώμη τους όσον αφορά το περιεχόμενο της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να ζητήσει από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως επί των ακόλουθων ερωτημάτων:

1. Αντιτίθεται το δίκαιο της Ένωσης –ειδικότερα το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38/EK, το άρθρο 21 του κανονισμού (ΕΚ) 562/2006 (κώδικας συνόρων του Σένγκεν) ή [σελ. του πρωτοτύπου 14] το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν ελεύθερα στην επικράτεια της Ένωσης– σε εθνική ρύθμιση κατά την οποία επιβάλλεται σε πρόσωπο (ανεξαρτήτως του εάν είναι ή όχι πολίτης της Ένωσης), επ’ απειλή ποινικής κυρώσεως, η υποχρέωση να φέρει έγκυρο διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο όταν μεταβαίνει με σκάφος αναψυχής μέσω διεθνών υδάτων από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, χωρίς να εισέρχεται στο έδαφος τρίτης χώρας;

2. Αντιτίθεται το δίκαιο της Ένωσης –ειδικότερα το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38/EK, το άρθρο 21 του κανονισμού (ΕΚ) 562/2006 (κώδικας συνόρων του Σένγκεν) ή [σελ. του πρωτοτύπου 14] το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν ελεύθερα στο έδαφος της Ένωσης– σε εθνική ρύθμιση κατά την οποία επιβάλλεται σε πρόσωπο (ανεξαρτήτως του εάν είναι ή όχι πολίτης της Ένωσης), επ’ απειλή ποινικής κυρώσεως, η υποχρέωση να φέρει έγκυρο διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο όταν εισέρχεται με σκάφος αναψυχής μέσω διεθνών υδάτων από άλλο κράτος μέλος στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, χωρίς να διασχίζει το έδαφος τρίτης χώρας;

3. Σε περίπτωση που δεν υφίσταται κάποιο εμπόδιο απορρέον από το δίκαιο της Ένωσης κατά την έννοια του πρώτου και δεύτερου ερωτήματος: Είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας που απορρέει από το άρθρο 27, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38/EK η κύρωση που είθισται στη Φινλανδία να επιβάλλεται με τη μορφή ημερησίου προστίμου για τη διέλευση των φινλανδικών εθνικών συνόρων χωρίς την κατοχή ισχύοντος ταξιδιωτικού εγγράφου; [σελ. του πρωτοτύπου 15]

...[παραλειπόμενα]